

הקטנות, לא השתנו. הסקרים ניבאו שאם יערכו בחירות, יהיו התוצאות כמו שהיו בפעם שעברה: שום גוש לא יוכל להקים ממשלה לברו.

ביטחון

מיצונע: "זוהי ובלה!"

זכרי צמיר

הניצחונות של צה"ל בשנת תשמ"ז לא היו בשדה הקרב. השרה היחידה היה בררוס-לבנון, ושם לא היו סיכויים לזכות בעליירפנה.

צה"ל עשה מה שהוטל עליו עליירי הדרג המדיני. הוא ערך סיוורים על הקרקע, ושם נפלו הקורבנות הקרביים היחידים של צה"ל השנה. הוא הפציץ מן האוויר, מטרת מחבלים, תוך פגיעה גם באזרחים, ועל כך השמיע הוותיק שבאלופי צה"ל בשרות פעיל, **מושה בריכובבא**, רבריימוסר נוקבים. חיל-הים עצר כים הפתוח אנשי-פת"ח שחזרו הביתה כדי להגן על מישפחותיהם במחנות-הפליטים הנצורים מפני טבח בידי השיעים.

הקרב האמיתי של צה"ל היה על דמותו המיקצועית בעתיד. אחרי שהרמטכ"ל **מושה לוי** סיים את תקופת-כהונתו, שבה שלט בכל הקפאון המחשבתי והמעשי, הגיע לתפקיד זה קצין צעיר-יחסית, נמרץ ועצמאי, **דן שומרון**.

השינוי הורגש מייד, והוא הטביע את חותמו על המדינה כולה. כאשר שומרון מאחוריו, ואיש-המדיניות של השנה, **מושה נסים**, לימינו, זקף שר-הביטחון **יצחק רבין** ראש והיסל את פרויקט הלביא — פרויקט שאפתני, שהחמיא לגאוה הלאומית, אך שערכו הצבאי המובהק היה קטן. בצה"ל התנהל ויכוח מקיף ועיריני על הטכנולוגיה הצבאית של המחר, והתקציב המוקטן ייועד לפיתוח אמצעי-לחימה חדשים, אשר יאפשרו לפגוע באויב הפוטנציאלי מרחקים גדולים. תוך כדי כך תגבר, כנראה, המיגננה על המיתקפה, ששלטה במחשבה הישראלית מאז היום הראשון של קום המדינה.

האסון המתמשך של כיבוש הגדה והרצועה, המכריח את צה"ל להקדיש חלק גדול ממירצו לעיסוקי-מישטרה קולוניאליים, רבץ על צה"ל גם השנה. לצד המאבק על דמות הצבא כגוף המסוגל למנוע מילחמה או לנצח בה, נמשך המאבק על דמותו האנושית והחברתית.

גם במאבק זה ראתה תשמ"ז פנים חדשות. עמדת-המפתח בתחום זה היא תפקיד אלוף-הקור-המרכז, החולש על הגדה המערבית. במקומו של **אהוד ברק**, קצין דיפלומטי בעל-שאיפות, שחיידך לכל הצדדים, בא קצין מסוג אחר — **עמרם מוצנע**, חייל מיקצועי אמיתי, שייצג את הערכים המוסריים הישנים של צה"ל. כאשר ערכו המתנחלים פוגרום בדהיישה, עורר מוצנע את תשומת-הלב של המדינה כולה בהתבטאותו: "זוהי נבלה שאין רומה לה" הצהיר.

מיצנע, בן 42, בן קיבוץ (דוברת) ותושב קיבוץ תיך הראלי, היה בחירתו האישית של יצחק רבין לתפקיד רגיש זה. רבים קיוו שהוא מסמל את ההתאוששות המוסרית של צה"ל, אחרי אסונות מילחמת-הלבנון.

מעל לכל התמונה ריפיו גילוייו של **מרדכי ועננו**, הצעיר של תשמ"ז, אך על ההשלכות הביטחוניות לא דובר כמעט בישראל. הוויכוח על החימוש הגרעיני והשלכותיו בלט בהעדרו.

כנסת

דורון: רגעים של מצפון

דבורה דורון

גם השנה רמתה כנסת-ישראל לשק ובו 120 חתולים, המתרוצצים בו בהתכתשות מתמדת.

העיסוק העיקרי בכנסת היה הרדיפה אחרי הכותרת, ככל מחיר וכל תנאי, תוך התחנפות המונית לעיתונאים וטורים במינון, המצאה אינסופית של תעלולים באנאליים למשיכת תשומת-לב, ופירסום קומוניקאטים מפוצצים על כל עניין שבעולם.

הנוכחות כמליאה הוסיפה לשאוף לאפס, הוויכוחים היו עלור, בים, ההשמצות ההדריות לטובת התקשורת פרחו. התוצרת הרצינית בצורת חוקים בעל-רמישקל היתה אפסית.

בהתרוצצות כללית זו כלטו הח"כים הרגילים, חביבי-התיקשר רת: אלוף-האלופים **יוסי שריד**, שאליו נוספו במיפגתו, כתח רות צמורה, **שולמית אלזני**, וכן **שבח וייס**, **אורה נמיר**, **בני שליטא** ו**מיכאל איתן**. צרלי ביטון עלה על כולם כפרשת ברודיה-שנה — המסר הרמיזני של יאסר ערפאת לראש ממשלת-ישראל ומלא-מקומו, שחגג בתקשורת במשך יומיים, עד שהוכחש מכל וכל עליירי אש"ף עצמו.

בהמולה כללית זו כמעט ונעלמו הח"כים הרציניים, שלא רדפו אחרי התיקשורת ולא המציאו לעצמם דיעות למען התיקשורת. רוגמה טובה לכך היה **מתלי פלד**, שחגג השנה ניצחון נריה, מכלי שאיש שם לב לכך. פלד, לשעבר אלוף בצה"ל וראש אגף האפסנאות של מילחמת ששת-הימים, נלחם במשך שלוש שנים בכנסת למען ביטול פרויקט הלביא, שבו ראה אסון ביטחוני. במשך שנים היה בורד לגמרי במערכה זו. בסוף תשמ"ז התקבלה דעתו עליירי צמרת הביטחון והממשלה — ולפתע הסתבר שכל הנתונים שמסר היו נכונים.

אולם תואר איש-הכנסת של השנה מגיע לח"כ ססיכן את מעמדו בתוך מיפגתו וסיעתו, כדי להצביע פי מצפונו. לפני שלוש שנים עשה זאת יורד הכנסת דא, **מנחם סבירור**, כאשר קיבל החלטה נוהלית חשובה בניגוד לרצון סיעתו (הליכוד). כתוצאה מכך איבד את מקומו בכנסת ואת עולמו. השנה עשתה זאת חברת-הכנסת **שרה דורון**, גם היא המיפגה הליברלית שבליכוד. היא הצביעה כמה פעמים נגד החוק "מיהו יהודי" בגילגולים שונים, ובכך שרפדה חברית בין הליכוד והרתיים הקיצוניים. בעיקבות דורון, ותורות לאומץ-ליכה, הלך גם **אליהו בן-אלישר**, איש-חרות. הם הביאו למיגור החוקים השעורריי תיים, שהיו גורמים לפילוג עמוק בקרב היהדות.

לוחם סיבוסטי, תולס חזר

שבת בירושלים: שוטרים בעוני גז מדמיע מול השכונות הרחוקות

החרדי האלמוני

דת

הדת היהודית הוסיפה להתנוון בשנה ה-5747 לבריאת העולם על פי אמונתה.

ברת המיסודית התרוצצו שתי נשמות: הדת הגלותית הקפואה של השטעטל היהודי בפולין, שבה התבללו גם הרבנים המיורחיים, והדת הניאורפגאנית של עוברי-האליים הכנעניים, נוסח גושי-אמונים.

בין השתיים, כלטה השנה יותר הקיצוניות האורתודוקסיות, שלבשה בחום הירושלמי הלוהט את הקאפוטות והשטריימלים של בורגנים פולניים בימיה-הביניים. גושי-אמונים היה בנסיגה לאורך כל החזית.

החרדים פעלו על פי שיטה פשוטה ופרימיטיבית. מדי כמה שבועות נחרו לעצמם יעד תורני: אתר-בניה שהוגדר עליירם כבית-קברות יהודי עתיק, חפירה ארכיאולוגית כנ"ל, הצגת קולנוע בליל-שבת. כוחות-המחץ התרכזו שם. המישטרה נאלצה להתערב. תצלומי ההתעללות המישטרית נאספו בקפידה ונשלחו לחו"ל, כדי להוציא מיהורים תמימים כסף למאבק במישטרה הציונית. בעזרת הכסף גוייסו פלוגות-מחץ חדשות של אברכים משתמטי-גיטו, וחזור חלילה.

מכל מאבקי השנה, החשוב ביותר התחולל בירושלים. זה מכבר קיים בעיר תהליך איטי ובטוח של החרדה. בעזרת הריכוי הטיבעי כובשים הרתיים את השכונות רחוב אחרי רחוב. החילונים נסוגים לפנייהם בתוך העיר, ובווהים בהמוניה מן החנק הגובר בעיר אל השפלה. על התהליך מנצח באדישות מנוממת ראשי הניריה הקשיש, טרי קולק, העוסק ביחסי-ציבור ובאיסוף כיכר דים ואינו רוצה שיפריעו לו.

השנה התארגנה בראשונה התנגדות חילונית לתהליך זה. היא עברה להתקפה-נגדית, אירגנה הצגות-קולנוע בליל-שבת. הר" תיים "מתונים" הצטרפו אל החרדים, וזה מול זה עמדו שני המחנות: הציבור החילוני והציבור הרתי. היעד: ירושלים.

קשה היה לדעת בסוף תשמ"ז אם זוהי התקוממות חרדי-פעמית של החילוניים, מעין קרב-מאסף אבוד, או התחלה של מיתקפה ככל רחבי הארץ.

על כל פנים, התמונה שצוירה בשקידה עליירי מנגנוניי התעמולה הרתיים, כאילו ההתחרות של כמה נרקומאנים, בניי כוהימה כושלים ואחרים, היא תהליך חברתי עמוק, אין לה על מה לסמוך. אין חזרה לרת. הרבה יותר חשוב התהליך ההפוך, שאותו מסמלים באופן קיצוני — למשל — הצעיר של תשמ"ז, **מרדכי ועננו** ואחיו: הנטישה ההמונית של צעירים, ובעיקר מיורחיים, את ההווי הרתי של הווריים, כדי לחפש ערכים חדשים, התואמים את סוף המאה ה-20.

אחד הסממנים הבולטים של מציאות זו הוא שאין שום יצירה תרבותית במחנה הרתי. בכל התחומים בארץ, היצירה התרבותית היא חילונית והומאניסטית. גם בתחום הרתי הצר, אין יצירה של ממש, אלא אך חזרה פולחנית על סיסמות ישנות, שהחלו מתגוררות כבר לפני 200 שנה.

מישפט שקד: עד להתאבדות

צבי סל תולס חזר

בית-הדימשפט שמר השנה על יוקרתו בעיני הציבור. סקר של דעת-הקהל גילה כי בית-הדימשפט עומד כראש סבלת המוסדות הנהנים מאמון הציבור, ישר אחרי צה"ל, בעוד שהמיפגות, הכנסת והעיתונות הגיעו לתחתית.

מישפטי-השנה היו רבים ומרתקים (ראה מישפטי-השנה, עמודים 28-31) ולא חסרו בהם מועמדים לתואר איש-הדימשפט של תשמ"ז. כמה עורכי-דין גדולים הגיעו בעצמם לספסל-הנאשמים או לחררי-החקירות — כגון **רם בכסי**, **יגאל ארינון** ו**שמואל ברזל**. כמה עורכי-דין נפלו קורבן לתופעה אחרת, שהיתה אופיינית לשנה זו: החלפת הסניגורים. כך הוחלף במישפט של מרדכי ועננו הפרקליט **אמנון זיכרונ** כמתמחה שלו לשעבר, עורך-הדין **אביגדור פלדמן**. חוה יערי החליפה את סניגוריה בסיטונות. ג'ון דמיאניוק החליף את סניגורו האמריקאי הסטגוני, מרק אוקונור, בפרקליט ישראל סטגוני לא-פחות, **יורם ששטל**. במישפט זה הפכו גם השופטים לכוכבי-תיקשורת, וניחול המישפט בידי **רב לוי** היה שנוי במחלוקת.

אך הכוכב המישפטי של השנה היה, בלי ספק, עורך-הדין **מיכאל שקד**, התובע השני במישפט דמיאניוק. אחרי שיונה